

Het Anne Frank Huis

Achtergrondinformatie

pag. 2 - 3

Een **ideale** schuilplaats

pag. 4 - 5

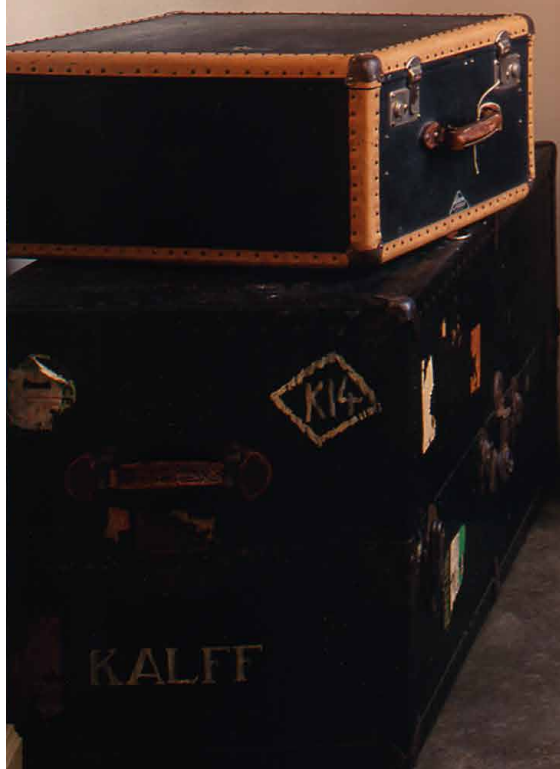
De **helpers** in het voorhuis

pag. 6 - 7

De **10** meest gestelde vragen
over het **Achterhuis**

pag. 8 - 9

Doorsnede **Prinsengracht 263**



8 onder- duikers

OTTO FRANK
EDITH FRANK
HERMANN VAN PELS
AUGUSTE VAN PELS

MARGOT FRANK
ANNE FRANK
PETER VAN PELS
FRITZ PFEFFER



HET DAGBOEK
DAT ANNE VOOR
HAAR DERTIENDE
VERJAARDAG KREEG.



EDITH FRANK MET ANNE, 13 JUNI 1929.

Wat hieraan voorafging...

Anne Frank wordt op 12 juni 1929 geboren. Ze woont met haar vader en moeder en haar zusje Margot in Frankfurt am Main in Duitsland. De familie Frank is joods. In 1933 komen Adolf Hitler en zijn partij aan de macht. Hitler en zijn aanhangers (nazi's) zijn antisemitisch, zij haten de joden. Joden worden steeds meer gediscrimineerd. Annes ouders, Otto en Edith Frank, besluiten om dat jaar naar Amsterdam te verhuizen. Zij voelen zich veilig in Nederland.

Maar dan vallen op 10 mei 1940 Duitse troepen Nederland binnen. Het is oorlog. Na vijf dagen moet het Nederlandse leger de strijd opgeven. Het Duitse leger bezet Nederland en joden worden ook hier gediscrimineerd en vervolgd. Joden mogen van de nazi's niet meer naar het zwembad, de bioscoop, de bibliotheek en nog veel meer. Na de zomervakantie van 1941 moeten alle joodse leerlingen naar aparte scholen. En vanaf mei 1942 moeten alle joden in Nederland die ouder zijn dan 6 jaar, van de bezetter een gele ster met het woord 'Jood' op hun kleren dragen.

Op 12 juni 1942 krijgt Anne voor haar dertiende verjaardag een dagboek van haar vader en moeder. Ze is er erg blij mee. Een paar weken later staat haar leven op z'n kop...

28.000 onderduikers

Tijdens de Tweede Wereldoorlog lukte het in Nederland ongeveer 28.000 joodse mannen, vrouwen en kinderen om een schuilplaats te vinden. Families bleven zelden bij elkaar, ouders werden vaak gescheiden van hun kinderen. Kinderen van één gezin zaten in veel gevallen ook op verschillende plekken ondergedoken. Soms onder een valse naam; die konden dan naar school en buiten spelen, alsof ze niet-joods waren. Onderduikers zaten zelden lang op één adres. Veel onderduikers moesten regelmatig naar een andere schuilplaats verhuizen, omdat verraad dreigde. Ook waren de schuilplaatsen vaak veel kleiner dan het Achterhuis, soms niet groter dan een kruipruimte. In totaal deporteerden de nazi's vanuit Nederland 107.000 joodse mannen, vrouwen en kinderen naar de concentratiekampen; slechts 5.000 van hen overleefden.





VIKTOR KUGLER, BEP VOSKUIJL EN MIEP GIES (V.L.N.R.) OP KANTOOR IN HET VOORHUIS, 1941. DE MEISJES ACHTERAAN WERKTEN ER NIET MEER TOEN DE FAMILIE FRANK GING ONDERDUIKEN. BOVEN: HET KANTOOR TIJDELIJK OPNIEUW INGERICHT VOOR FILMOPNAMES.

‘Wij, de helpers, wisten wel van elkaar dat we het er weleens moeilijk mee hadden, maar we praatten er niet over. Alles moest gewoon zijn gang gaan.

Want als je erover zou praten, dan kwam je onder een druk te staan. Dan dacht je overdag steeds aan die onderduikers en dat moest niet. We moesten voor de buitenwereld zo ontspannen mogelijk overkomen, anders zou men argwaan kunnen krijgen.’

Miep Gies
in een interview,
1998.



Verraden!

Vrijdag 4 augustus 1944 lijkt een dag als elke andere in het Achterhuis. Voor Anne is het de 761ste dag in de schuilplaats. De onderduikers zijn stil aan het werk... Plotseling komen er Nederlandse politieagenten binnen. Karl Josef Silberbauer, een Oostenrijkse SS'er, heeft de leiding. De onderduikers zijn verraden. Ze worden gearresteerd en moeten hun sieraden en andere waardevolle zaken inleveren. Achtelooos schudt de SS'er een aktentas leeg om er die spullen in te doen. In die tas bewaarde Anne al haar dagboekpapieren. Die vallen op de grond...

Niet alleen de onderduikers worden gearresteerd, ook Johannes Kleiman en Victor Kugler worden meegenomen. Zij hebben joden geholpen. Miep en Bep worden met rust gelaten. Als de vrachtwagen met de gevangenen is vertrokken, gaan zij naar de schuilplaats en verzamelen zo veel mogelijk eigendommen van de onderduikers. Een paar dagen later haalt de Nederlandse firma Puls in opdracht van de nazi's het hele Achterhuis leeg. Alle bruikbare dingen gaan naar Duitsland.





Elk jaar bezoeken ongeveer een miljoen mensen uit de hele wereld het Anne Frank Huis. Wat zijn de tien meestgestelde vragen over de onderduikers, de helpers en het Achterhuis?



HET KAMERTJE VAN ANNE FRANK EN FRITZ PFEFFER, VOOR FILMOPNAMES TIJDELIJK OPNIEUW INGERICHT.

De 10 vragen

6

1 **Wie heeft de boekenkast gemaakt, die de toegang tot de schuilplaats verborg?**

De boekenkast is in augustus 1942 gemaakt door Johan Voskuil, de vader van Bep. Hij werkte in het magazijn. Eerst wist hij niets over de onderduikers, maar later namen ze hem in vertrouwen.

2 **Waarom moest Fritz Pfeffer bij Anne op de kamer?**

In een interview zei Miep Gies daarover later: 'Het was een noodsituatie, daar dachten wij verder niet over na'. Wat vermoedelijk ook een rol speelde, is dat er geen andere plek beschikbaar was en dat Anne (in tegenstelling tot Margot) nog als kind beschouwd werd.

3 **Als je voor Prinsengracht 263 staat, kun je het Achterhuis niet zien, maar in de binnentuin en vanaf de Westertoren wel. Waarom zijn de onderduikers niet veel eerder ontdekt?**

Om joden op te sporen organiseerden de nazi's grote razzia's. Daarbij sloten zij een hele straat of buurt af en gingen ze van huis naar huis en arresteerden ze joodse bewoners. Maar in het centrum van Amsterdam organiseerden de nazi's bijna geen grote razzia's. Vanaf eind 1943 werden die overal minder omdat de meeste joodse inwoners van Nederland toen al via Westerbork naar de concentratiekampen afgevoerd waren.

4 **Wat deden de onderduikers overdag?**

Overdag waren de onderduikers meestal stil bezig. Dan zaten ze te lezen, te leren of huishoudelijke klusjes te doen. Het gevaarlijkst was het voor de onderduikers tussen 8.30 en 9.00 uur, als de medewerkers in het magazijn al aan het werk waren. Die mochten niets merken. Pas als de helpers 9.00 uur op kantoor kwamen, konden de onderduikers bijvoorbeeld even naar de wc. Als de magazijnmedewerkers tussen de middag naar huis gingen, konden de onderduikers opgelucht adem halen. Een of meer helpers kwamen dan langs en aten wat mee. Dan vertelden zij ook het laatste nieuws uit de stad. Na de lunch moest iedereen weer zo stil mogelijk zijn tot 's avonds, als alle magazijnmedewerkers naar huis waren.

5 **Hoe is het dagboek van Anne Frank bewaard gebleven?**

Na de arrestatie gingen Miep en Bep naar de schuilplaats. Zij zagen Annes dagboeken, schriftjes en aantekeningen op de grond liggen. Miep heeft alles daarna in een la van haar bureau gestopt. Ze wilde het na de oorlog aan Anne teruggeven. Toen Otto haar vertelde dat Anne in het concentratiekamp Bergen-Belsen gestorven was, gaf Miep hem alle geschriften.





DE MAQUETTES DIE OTTO FRANK IN 1960 LIET MAKEN GEVEN EEN GOEDE INDRUK VAN DE INRICHTING VAN DE SCHUILPLAATS.

meestgestelde over het Achterhuis

Waaronder staan er geen meubels in het Achterhuis?

6

Kort nadat het museum in 1960 zijn deuren opende, liet Otto Frank speciale maquettes maken om bezoekers een indruk te geven van de inrichting van het Achterhuis. In een interview zei hij: 'Nadat het Anne Frank Huis was gerestaureerd, vroegen ze mij of de kamers weer moesten worden gemeubileerd. Maar ik antwoordde: "Neen". Tijdens de oorlog [na de arrestatie – red.] is alles eruit gehaald en ik wil het zo laten. Maar na de openstelling van het huis kwamen er mensen die de kamers erg ruim vonden. Ik antwoordde dat ze een verkeerde indruk hadden en zei: "Vergeet niet de ondraaglijke spanning die er heerste..."'

Wanneer is Otto Frank overleden?

7

Otto Frank is 91 jaar oud geworden. Hij werd op 12 mei 1889 geboren in Frankfurt am Main en stierf op 19 augustus 1980.

Wat gebeurde er met de onderduikers en de twee helpers na hun arrestatie?

8

De acht onderduikers werden via Doorgangskamp Westerbork naar Auschwitz-Birkenau gedeporteerd en kwamen daar op vervolgtransporten elders om het leven. Alleen Otto Frank overleefde de Jodenvervolgning. Johannes Kleiman zat gevangen in kamp Amersfoort, maar werd na een tijdje vrijgelaten. Victor Kugler ontsnapte in 1945 uit een trein die onderweg was naar Duitsland.

Wat is er gebeurd met de politiemannen die de onderduikers arresteerden?

9

Karl Joseph Silberbauer, de SS-onderofficier die de leiding had, is in 1963 door Simon Wiesenthal opgespoord in Wenen. Silberbauer werkte daar voor de politie. Hij werd geschorst, maar mocht later ongestraft weer aan het werk. Hij stierf in 1972. Twee Nederlandse agenten, Gezinus Gringhuis en Willem Grootendorst, kregen lange gevangenisstraffen voor wat zij tijdens de oorlog als 'Jodenjagers' gedaan hadden. De arrestatie van de onderduikers van het Achterhuis speelde daarbij geen aparte rol. Grootendorst overleed in 1973, Gringhuis in 1975.

Wie heeft de onderduikers verraden?

10

Na de oorlog is er een aantal onderzoeken geweest. Er zijn verdachten geweest, maar er is geen enkel bewijs gevonden: we weten niet wie het gedaan heeft.

Voor meer informatie zie: www.annefrank.org/verraad





Prinsengracht 263

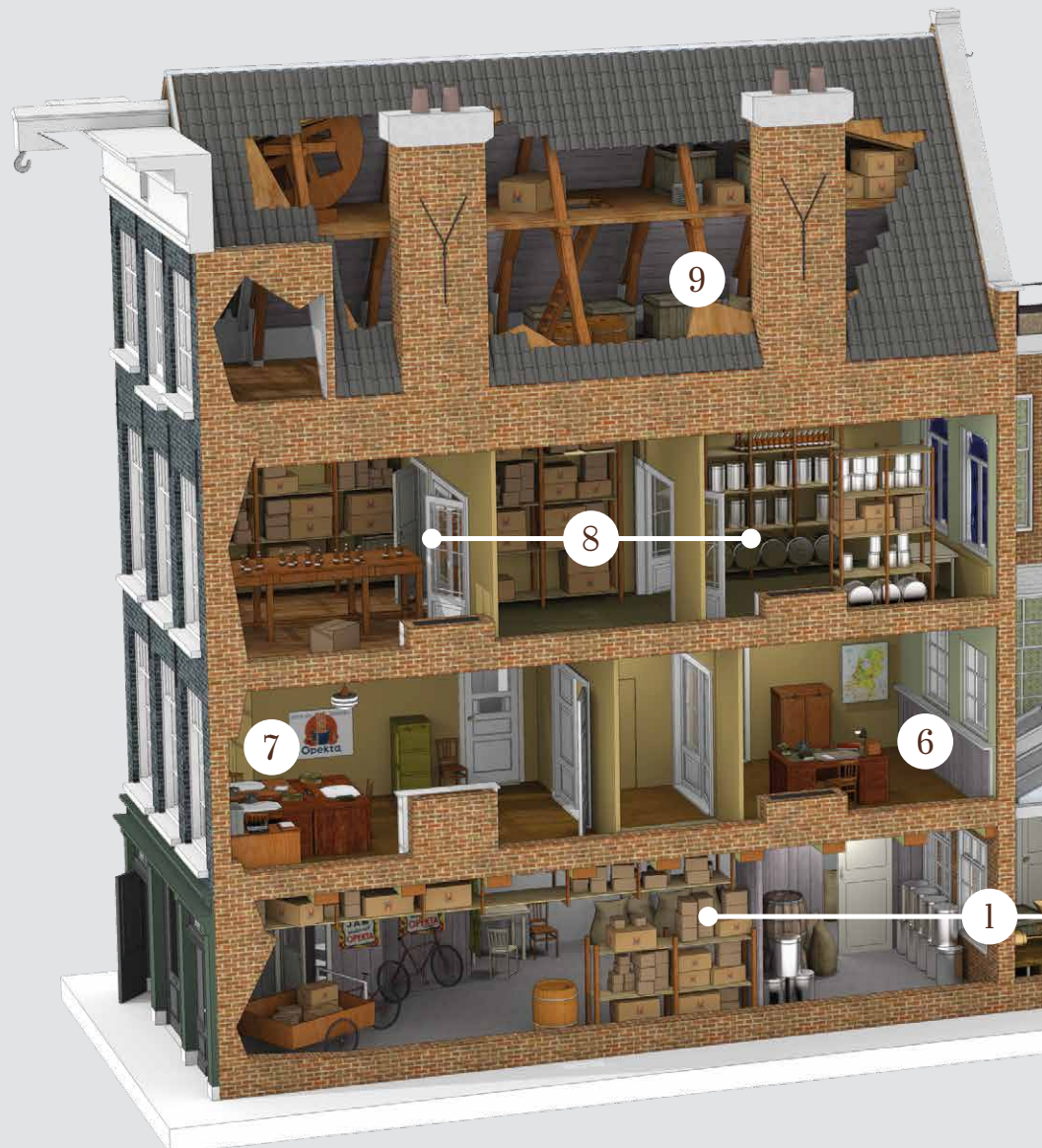
Deze dwarsdoorsnede toont de Prinsengracht 263 gemeubileerd zoals tijdens de onderduik. Tegenwoordig staan er geen meubels in het Achterhuis (zie vraag 6 op pag. 7). Maar de maquettes van Otto Frank gaven een goed beeld en ook Anne beschreef het voor- en achterhuis in haar dagboek. Er bestaan zelfs nog bouwtekeningen! Daardoor weten wij nu hoe het gebouw er toen uitzag. Het bouwpakket is op die kennis gebaseerd. Later werd er enkele malen verbouwd, waardoor vandaag niet alle deuren, muren en ramen meer op hun oorspronkelijke plek zitten.

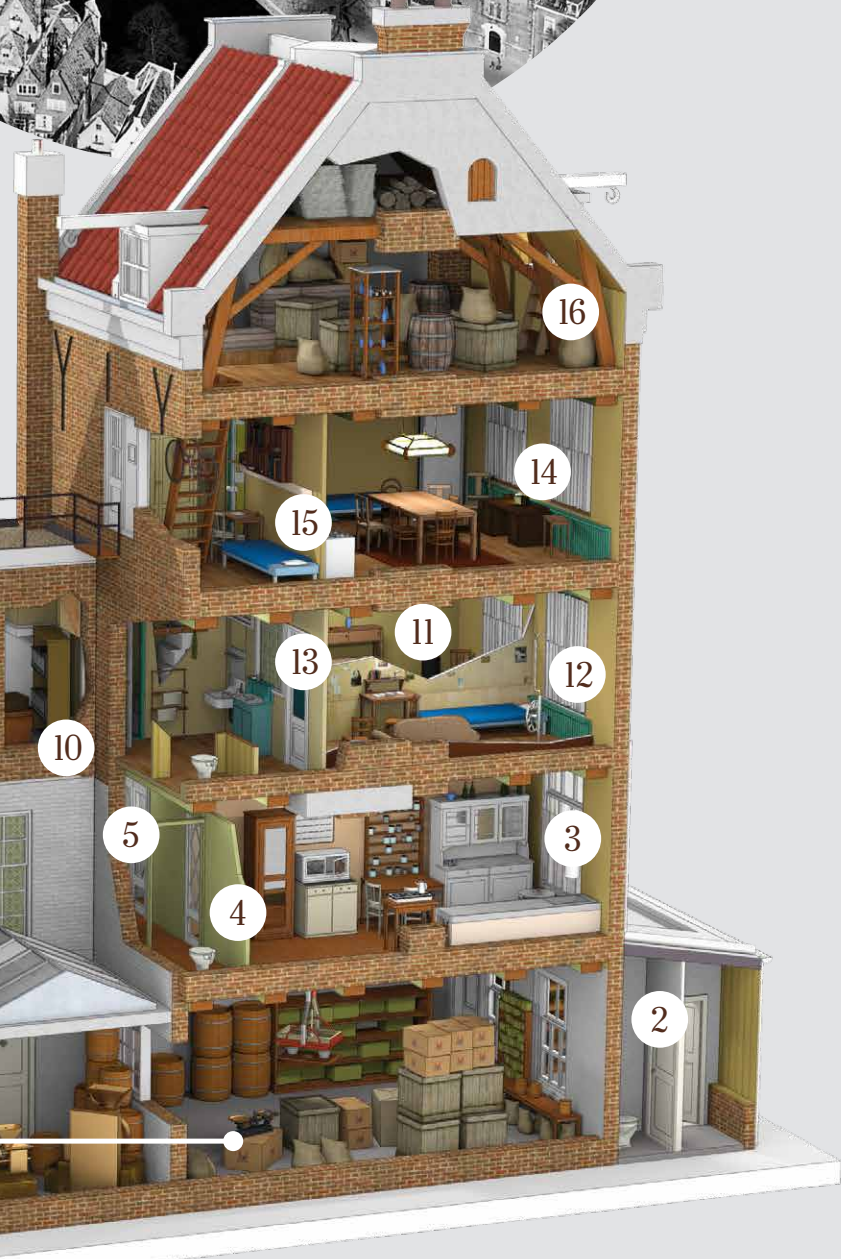


8



- 1 Magazijn
- 2 WC-magazijn
- 3 Keuken van het kantoor
- 4 WC-kantoor
- 5 Deur naar directie-kantoor
- 6 Kantoor Victor Kugler
- 7 Kantoor Miep Gies, Johannes Kleiman en Bep Voskuijl
- 8 Opslagruimte
- 9 Zolder voorhuis
- 10 De boekenkast
- 11 Kamer Otto, Edith en Margot Frank
- 12 Kamer Anne Frank en Fritz Pfeffer
- 13 Wasruimte met WC
- 14 Kamer Hermann en Auguste van Pels
- 15 Kamer Peter van Pels
- 16 Zolder van het Achterhuis





Meer weten?

HET ACHTERHUIS

Annes dagboekteksten zijn beschikbaar in een uitgave samengesteld en geredigeerd door Otto Frank en later Mirjam Pressler, en in Nederland bekend onder de titel die Anne ervoor had bedacht: Het Achterhuis. Uitgeverij Bert Bakker, ISBN 978 90 351 3306 8

HET ACHTERHUIS-ONLINE

Op deze educatieve website geeft de Anne Frank Stichting een indruk van de schuilplaats zoals hij was tijdens de oorlog.

Bekijk het op: www.annefrank.org/achterhuis

WIE WAS WIE IN EN OM HET ACHTERHUIS?

is een nadere kennismaking met de dertien mensen die we door het dagboek van Anne Frank nooit zullen vergeten, de onderduikers én de helpers.

Te bestellen via: www.annefrank.org/winkel

BUITEN IS HET OORLOG

Anne Frank en haar wereld

Door Janny van der Molen, met tekeningen van Martijn van der Linden. Uitgeverij Ploegsma heeft, met medewerking van de Anne Frank Stichting, een boek over Anne Frank gemaakt voor kinderen. Het geeft in korte verhalen een beeld van Annes leven. ISBN 978 216 7044 7

HET LEVEN VAN ANNE FRANK

De grafische biografie

Door Sid Jacobson en Ernie Colón

Dit beeldverhaal voor 14 jaar en ouder begint met het leven van de ouders van Anne Frank – Otto en Edith – en met de eerste jaren van de zusjes Anne en Margot in Frankfurt. De biografie eindigt met de publicatie van Annes dagboekteksten en de openstelling van het Anne Frank Huis. Uitgeverij L. ISBN 978 90 245 3243 8

COLOFON

Dit boekje hoort bij: Het Anne Frank Huis – een historisch bouwpakket, een uitgave van de Anne Frank Stichting, © Anne Frank Stichting, Amsterdam 2013
Projectleiding: Anne Frank Stichting (Chantal d'Aulnis)
Projectcoördinatie: Anne Frank Stichting (Eugenie Martens)
Redactie: Anne Frank Stichting (Menno Metselaar), Mans Kuipers
Bouwhistorisch advies: Joost Marchal
Vertaling: Vertaalbureau Noorderlicht B.V.
Ontwerp en vormgeving van het bouwpakket: Wouter Biegelaar
Productie: Bouwen=Vouwen
Vormgeving van dit boekje: frenz.to (Francis Nijenhuis en Theo Heldens)
Foto's: Fotocollectie Anne Frank Stichting, Amsterdam. Foto Aviodrome Lelystad
Illustraties en bouw instructies: Wouter Biegelaar
Illustratie dwarsdoorsnede: Vizualism (Frédéric Ruys en Chantal van Wessel)
Copyright citaten van derden: © de individuele rechthebbenden